

Nei til EU
Storgt. 32
0184 Oslo

Oslo 31.08.12

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo
e-post: lovavdelingen@jd.dep.no

Høringsuttalelse om endring i patentloven

Vi viser til den utlyste høringen om «gjennomgang av tiltaka som vart innførte i norsk rett ved gjennomføringa av EUs patentdirektiv m.m». Nei til EU ønsker å kommentere følgende forhold:

Nei til EU mener de såkalte avbøtende tiltakene, som ble innført da Norge implementerte EUs patentdirektiv med gyldighet fra 1. februar 2004, ikke er tilstrekkelig for å motvirke de negative konsekvensene av direktivets system for patentering av planter, dyr og biologisk materiale. De avbøtende tiltakene gjelder uansett kun en liten del, under ti prosent, av patentene som kan bli gjeldende i Norge.

At det måtte innføres avbøtende tiltakene da EUs patentdirektiv ble gjennomført, er et tydelig uttrykk for den grunnleggende svekkelsen av sentrale hensyn i norsk regelverk som direktivet medfører.

Høringsbrevet har et snevert fokus på om disse tiltakene har fungert i tråd med formålet, altså å avbøte mulige uheldige sider på enkelte områder, og gir bare begrenset informasjon om øvrig implementering av patentdirektivet.

Det sentrale og nye med patentdirektivet var at det ble lov å patentere planter og dyr med den hensikt å stimulere bioteknologisk innovasjon og utenlandske investeringer i Norge. Men har mulighet for å kunne patentere planter og dyr bidratt til en blomstrende bioteknologisk industri i Norge? Mer informasjon og analyse av effektene av patentdirektivet i sin helhet ville gitt en grundigere forståelse av effektene av de avbøtende tiltakene. Høringsbrevets manglende vurdering av de avbøtende tiltakene i en slik sammenheng begrenser nytten av å se på de ulike tiltakene isolert sett.

Nei til EU viser til bl.a. Utviklingsfondets faglige vurdering av at de avbøtende tiltakene i seg selv ikke er tilstrekkelig for å motvirke negative sider ved patent på planter og dyr og annet

biologisk material.¹ Betydningen av tiltakene er dessuten marginalisert ved norsk tiltredelse til Den europeiske patentorganisasjonen (EPO) i 2008. I utgangspunktet hadde de avbøtende tiltakene begrenset betydning ved at de ikke gjaldt majoriteten av søknadene til Norge. Når EPO nå har tatt over anslagsvis 70 % prosent av søknadene som tidligere kom direkte til Norge, gjelder derfor de avbøtende tiltakene bare anslagsvis 9 % av patentene som kan få gyldighet i Norge.²

Ang tiltak 1: restriktiv praktisering av patentvilkårene

For oppfinnelser som gjelder naturlig forekommende biologisk materiale innførte man ved implementeringen av patentdirektivet tiltak som skulle sikre en restriktiv praksis av kravet til oppfinnerhøyde, samt krav om at oppfinnelsen må kunne utnyttes industrielt. Departementet foreslår at bestemmelsene flyttes til en annen paragraf i patentloven, samt at det presiseres at manglende oppfyllelse av disse bestemmelsene er grunnlag for krav om ugyldighet. Det foreslås også at dette ugyldighetsgrunnlaget skal være gyldig ved administrativ overprøving av et patent. Nei til EU har ingen innvendinger mot disse forslagene.

Høringsbrevet fra departementet mangler en dokumentert beskrivelse av patentpraksis ved EPO. Ifølge høringsbrevet har EPO nå tatt over om lag 70 % av søknadsmassen som før ville gått til Patentstyret. Bakgrunnen for den nåværende gjennomgangen av de avbøtende tiltakene var jo en bekymring fra flertallet i næringskomiteen om at EPO-medlemskap kunne forringe effekten av de avbøtende tiltakene. Departementet kommer med en ubegrunnet påstand om at praksisen ved EPO har "over tid utvikla seg i restriktiv retning" og at "ei tilsvarende utvikling har gjort seg gjeldende hos nasjonale patentverk i Europa." Vi savner referanser til dokumentasjon på dette, og departementets vurdering om hvorfor endringene de har i tankene er utvikling i restriktiv retning.

Det er grunn til bekymring for alle de patent EPO har innvilget på konvensjonell planteforedling og dyreavl. Dette mener vi er i strid med den europeiske patentkonvensjonen om at "vesentlige biologiske prosesser" ikke skal kunne patenteres. Det høyeste klageorganet i EPO presiserte i desember 2010 i forbindelse med den omstridte brokkolli- og tomatsaken at konvensjonell planteforedling ikke skal være patenterbart. Likevel har ikke EPO til nå opphevet patentkravene knyttet til brokkolli og tomat. Snarere innvilget EPO også i 2011 patent på konvensjonell planteforedling, bl.a. fikk Monsanto patent på virusresistent melon. Det tyske parlamentet vedtok i februar i år en resolusjon om at patent på konvensjonelle dyrearter og plantesorter må oppheves og forbyes. I mai i år vedtok EU-parlamentet en tilsvarende resolusjon med stort flertall. Mener regjeringen at Monsantos melonpatent er i tråd med en restriktiv praksis? Hvis ikke, hva gjør regjeringen for å sikre at EPO ikke innvilger slike omfattende patenter med lav oppfinnerhøyde igjen?

Vi viser i denne forbindelsen til regjeringsplattformen "Soria Moria 2", der det heter at regjeringen vil: "stå fast på det unntaket som vi fikk i EØS-avtalen om at det er norske

---

¹ «Passiv patentpolitikk: avbøtende tiltak kun til pynt»,

http://www.fpol.no/Forskningspolitikk/Documents/03-2010/Forskningspolitikk_3-2010%20side%2028-30.pdf

² I høringsbrevet fra Justisdepartementet i 2006 vedr. norsk tilslutning til EPO var 70 % av patentsøknadene til Norge ikke omfattet av de avbøtende tiltakene. I høringsbrevet fra Justisdepartementet vedr vurderingen av de avbøtende tiltakene per 2012, anslår departementet at EPO har tatt over 70 % av patentsøknadsmassen fra patentstyret. 70 % av 30 % av totalen blir 9 % av totalt antall patentsøknader som kan få gyldighet i Norge.

myndigheter som avgjør hvilke genmodifiserte produkter som kan utsettes, markedsføres og selges i Norge. Vi skal videreføre en restriktiv holdning.”

Ang tiltak 2: tvangslisens

Departementet mener at det er lite behov for tvangslisens ved forvaltningsvedtak fordi kun én sak er reist siden 2004.

For å vurdere om én sak er mange eller få, savner vi informasjon over antall patent som er innvilget på planter, dyr og biologisk materiale som finnes i naturen. Konkuransetilsynets utfordring med å vurdere den ene saken viser hvor store administrative og økonomiske belastninger som følger i kjølvannet av patentering av naturlig forekommet biologisk materiale. Hvor mye innovasjon har norsk gjennomføring av patentdirektivet medført? Om alle offentlige midler som til nå har blitt brukt på å sette opp dette patentsystemet hadde blitt brukt direkte til innovasjon – hva ville da vært et tenkelig resultat?

Ang tiltak 3: Opplysninger om leverandørland

Patentloven angir plikt til å opplyse i søknad om opprinnelsen til biologisk materiale som inngår i oppfinnelsen. Det er positivt at departementet vil styrke åpenheten omkring slike opplysninger, og foreslår at opplysninger om opphav til biologisk materialet eller tradisjonell kunnskap skal inngå i Patentregisteret og kunngjøringer om søknader, og kunngjøringer om patent og planteforedlerrett.

Nei til EU mener at Patentstyret ikke bør behandle patentsøknader der opplysninger om leverandørland ikke meddeles, på lik linje med hva Norge har gått inn for i WIPO og WTO. Norge bør jobbe for at denne regelen innføres i EPO.

Ang tiltak 4: samtykke til bruk av humant materiale

Det skal fremgå av patentsøknaden om personen som har avgitt biologisk materiale til en oppfinnelse har samtykket i bruken av materialet. I tråd med målsetningen om en restriktiv praksis, bør patentstyret ikke behandle en patentsøknad om opplysningsplikten ikke har blitt fulgt.

Ang tiltak 5: forlenget frist på klage vedr offentlig orden og moral

Departementet foreslår at den forlengede innsigelsesfristen på tre år fjernes fordi patentet i stedet kan påklages og overprøves administrativt. Nei til EU har ikke merknader til dette.

Ang tiltak 6: Etisk nemnd for patentsaker

Nemnda har selv vært skuffet over sitt eget mandat og virke, og skrev rapporten ”Nemnd uten portefølje?”. I nemndas åtte år lange eksistens har den fremdeles kun blitt forelagt én sak, hvorpå Patentstyret ikke fulgte nemndas anbefaling om å avslå patentsøknaden.

Det er beklagelig at departementet gir inntrykk av at den ønsker å minimere rollen og mandatet til den etiske nemnda mest mulig. Nemnda har en rolle å spille for å ivareta målsetningen om en restriktiv praksis. Et naturlig minimumskrav er at Patentstyret må gi en skriftlig begrunnelse til den etiske nemnda om hvorfor den evt ikke følger råd.

For å ivareta åpenhet om disse spørsmålene, støtter Nei til EU at det åpnes opp for at alle som ønsker det, kan kreve at spørsmål om et patent som gjelder Norge strider mot patentlovens paragraf 1b, legges frem for den etiske nemnda. Det bør ikke være et gebyr for å gjøre dette. Det er viktig å stimulere til debatt og engasjement rundt etiske sider ved patent og dette bør ikke begrenses av avgiftslegging. Ordningen må også omfatte europeiske patent med gyldighet i Norge.

Ang tiltak 7: landbruksunntaket

Unntaket gir bønder som kjøper patenterte såfrø rett til å bruke avlingen til å ta ut nye såfrø som så brukes til egne avlinger. Bønder har også rett til å bruke patentvernedde avlsdyr eller avlsmateriale til bruk i egen landbruksvirksomhet.

Landbruksunntaket er viktig for å sikre at patenter ikke skal bli en trussel mot bønders rettigheter til såfrø og dyreavl.

Ang tiltak 8: bruk av biologisk materiale til planteforedling

Gitt at all planteforedling er avhengig av å ta utgangspunkt i eksisterende plantesorter, blir patent et alvorlig hinder for videre planteforedling.

Det er grunn til bekymring for konsekvensene for planteforedling og matproduksjon når stadig flere patent blir innvilget på matplanter. Departementets forslag om å tillate videre foredling, men der den opprinnelige patenthaveren fremdeles eier evt. nye sorter er neppe tilstrekkelig. Det kan være nødvendig å unnta planter fra patentering.

Med hilsen

Hildegunn Gjengedal /s/
Nestleder i Nei til EU

Morten Harper /s/
Utredningsleder i Nei til EU